

Briselē, 22.1.2014.
SWD(2014) 18 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS

IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMS

Pavaddokuments dokumentam

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam

par Savienības siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas tirgus stabilitātes rezerves izveidi un darbību un ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK"

{COM(2014) 20 final}

{SWD(2014) 17 final}

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS

IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMS

Pavaddokuments dokumentam

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam

par Savienības siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas tirgus stabilitātes rezerves izveidi un darbību un ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK"

1. PROBLĒMAS IZKLĀSTS

Trešā tirdzniecības perioda (2013–2020) sākumā ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā (*ETS*) bija pārpalikums aptuveni 2 miljardu kvotu apmērā¹. Paredzams, ka šis pārpalikums nākamo gadu laikā palielināsies, līdz 2020. gadam sasniedzot 2,6 miljardus kvotu, bet pēc tam tikai pakāpeniski samazināsies līdz aptuveni 2,1 miljardam kvotu līdz 2028. gadam (atsauces scenārijs²).

ES *ETS* pašreizējās nelīdzsvarotības galvenie cēloņi ir ekonomikas krīze un liels starptautisko kredītu pieplūdums 2. posma beigās, ņemot vērā 3. posmā ieviestos ierobežojumus attiecībā uz dažu veidu kredītu izmantošanu. Pastāv neatbilstība starp izolāmo emisijas kvotu piedāvājumu, kas tiek noteikts ļoti neelastīgi, un pieprasījumu pēc šīm kvotām, kas ir mainīgs un ko ietekmē ekonomikas cikli, fosilā kurināmā cenas, kā arī komplementāras rīcībpolitikas, kuras nodrošina emisiju samazināšanu.

Lai gan emisiju ierobežošanas un tirdzniecības sistēmā, piemēram, ES *ETS*, tiek garantēts, ka tiks sasniegts saskaņotais vides mērķis, kas izteikts kā maksimālais emisiju apjoms, tādējādi ierobežojot kopējās emisijas konkrētā laikposmā, liela nozīme ir arī izmaksu efektivitātes mērķim, kas izteikts kā kopējās izmaksas. Liels pārpalikums ir problēma, jo paredzams, ka ES tāpēc turpinās virzību uz augsta oglekļa līmeņa kapitālu un investīcijām. Tas samazina tirgus mehānismu dinamisko efektivitāti un tādējādi palielina klimata pārmaiņu problēmas risināšanas kopējās izmaksas vidējā termiņā un ilgtermiņā.

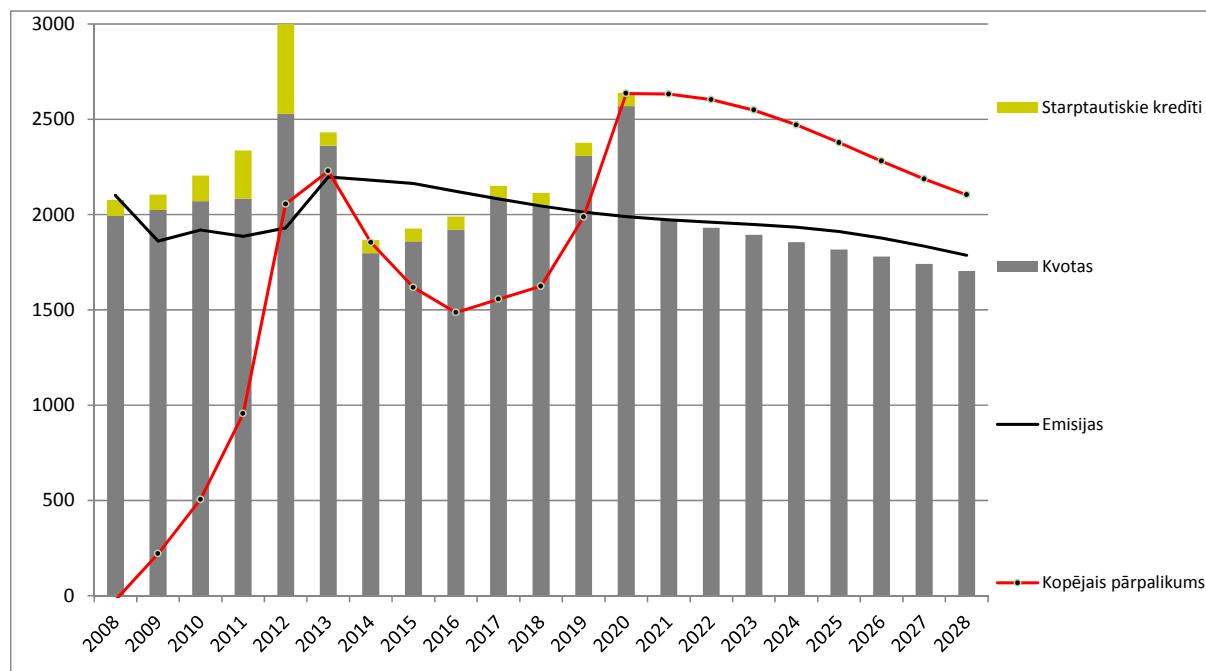
Komisija ierosināja īstenot īstermiņa pasākumu — atlikt 900 miljonu kvotu izolēšanu uz 3. posma sākumu —, lai mazinātu šīs problēmas radīto ietekmi, ko pastiprina pagaidu nelīdzsvarotība, kuras cēlonis ir ar pāreju uz 3. posmu saistītas regulatīvās izmaiņas. Dalībvalstis Klimata pārmaiņu komitejā komiteju procedūras laikā atlikšanu novērtēja pozitīvi. Lai gan pasākumu šobrīd izskata Eiropas Parlaments un Padome, šajā ietekmes novērtējumā ir pieņemts, ka atlikšana notiks. Atlikšanu un pasākumus, kas aplūkoti šajā ietekmes novērtējumā, veic komplementāru mērķu sasniegšanai.

¹ Pārpalikums ir starpība starp atbilstības nodrošināšanai pieejamo kvotu kopapjomu konkrēta gada beigās un to kvotu kopapjomu, kuras līdz attiecīgajam gadam faktiski izmantotas emisiju līmeņa atbilstības nodrošināšanai.

² Atsauces scenārijā tiek pieņemts, ka tiks pilnībā izpildītas pašreizējās rīcībpolitikas, tostarp sasniegti 2020. gadam nospraustie mērķi atjaunojamo energoresursu un siltumnīcefekta gāzu samazināšanas jomā un īstenota Energoefektivitātes direktīva. Pamatscenārijā tiek pieņemts, ka tiks izpildītas tikai jau īstenotās rīcībpolitikas un ka ne visās dalībvalstīs tiks sasniegti visi mērķrādītāji, piemēram, atjaunojamo energoresursu izmantojuma mērķrādītāji. Pamatscenārijs paredz, ka pārpalikums 2020. gadā joprojām būs 2 miljardi kvotu.

Kā jau uzsvērts ziņojumā par Eiropas oglekļa tirgus stāvokli 2012. gadā (Oglekļa tirgus ziņojumā)³, atlikšana tomēr ir saistīta ar pārpalikuma atgriešanos 2019. un 2020. gadā un līdz ar to neietekmē strukturālā pārpalikuma vidējo apjomu, kas 3. posmā ir vairāk nekā 1,8 miljardi kvotu un savu maksimālo apjomu — 2,6 miljardus kvotu — sasniegs 2020. gadā (sk. 1. diagrammu). Šajā ietekmes novērtējumā galvenā uzmanība veltīta *strukturālajam* pārpalikumam (un tā ilgtspējīgai novēršanai).

1. diagramma. Piedāvājuma un pieprasījuma vēsturiskais un prognozētais profils līdz 2028. gadam, ņemot vērā atlikšanu

2. MĒRĶIS

Darbības mērķis ir nodrošināt oglekļa tirgus intertemporālo efektivitāti⁴ īstermiņā un vēlāk tirgū, ko raksturo liela mēroga izsoles, ņemot vērā vajadzību pēc vienkāršības un paredzamības. Lai to panāktu, ir jārisina strukturālā pārpalikuma problēma — paredzams, ka pārpalikums saglabāsies pat tad, ja tiks īstenoti citi iespējami pasākumi pēc 2020. gada saistībā ar 2030. gada satvaru (t. i., lineārā samazinājuma koeficienta pārskatīšana, starptautisko kredītu izmantošana, darbības jomas paplašināšana). Tādēļ arī jāpalielina ES *ETS* noturība, ņemot vērā potenciālus liela mēroga notikumus, kas var būtiski traucēt piedāvājuma un pieprasījuma līdzsvaru.

3. VARIANTI

2012. gada novembrī Komisija Oglekļa tirgus ziņojumā neizsmelošā sarakstā uzskaitīja sešus strukturālo pasākumu variantus. Ietekmes novērtējumā par klimata un enerģētikas politikas satvaru 2030. gadam ir iekļauts vispārējs to variantu ietekmes novērtējums, kuri reālistiski nevarētu atjaunot līdzsvaru starp piedāvājumu un pieprasījumu īstermiņā, bet kuriem varētu būt ietekme 2030. gada satvara kontekstā (lineārā samazinājuma koeficienta agrīna pārskatīšana, ES *ETS* darbības jomas paplašināšana, tajā iekļaujot arī citas nozares, un starptautisko kredītu pieejamības izmantošana). Pamatojoties uz ieinteresēto personu

³ COM(2012) 652 final.

⁴ Oglekļa tirgu kontekstā tas attiecas uz optimālo līdzsvaru starp oglekļa cenas signālu un mazoglekļa investīcijām, kas ir vajadzīgi jau tagad, un tiem, kas būs vajadzīgi nākotnē.

atsauksmēm, no 2030. gada satvara ietekmes novērtējums nav orientēts uz variantu, kas paredz palielināt mērķrādītāju. Sabiedriskajā apspriešanā par strukturālajiem pasākumiem izkristalizējās vēl viens variants — izveidot rezerves mehānismu, lai padarītu emisijas kvotu izsoles piedāvājumu elastīgāku.

1. tabula. Oglekļa tirgus ziņojumā izvirzīto variantu salīdzinājums

	Ieinteresēto personu viedokļi*	Eiropas oglekļa tirgus darbības uzlabošanas potenciālā efektivitāte 3. posmā
a) ES emisiju samazināšanas mērķrādītāja palielināšana līdz 30 % 2020. gadā	Ļoti ierobežots atbalsts	Nav novērtējuma fokusā. Tā ietvaros izsolāmo kvotu piedāvājums 3. posmā būtu ticis samazināts par aptuveni 1,4 miljardiem kvotu. Tam varētu būt potenciāls uzlabot tirgus darbību īstermiņā. Atsauces emisijas prognozes 2020. gadam faktiski jau ļoti pietuvojas līmenim, kāds būtu 30 % samazinājuma mērķrādītāja gadījumā. Tas nozīmē, ka, lai gan ES varbūt nav gatava palielināt mērķrādītāju līdz 30 %, citu noteikto mērķrādītāju pilnīga sasniegšana var samazināt emisijas Eiropas Savienībā līdz līmenim, kas būtu vajadzīgs 30 % mērķrādītāja sasniegšanai.
b) Daļas kvotu norakstīšana 3. posmā	Vidēji liels atbalsts	Daļas kvotu agrīna norakstīšana potenciāli varētu radīt kvotu trūkumu un uzlabot tirgus darbību īstermiņā.
c) Ikgadējā lineārā samazinājuma koeficienta agrāka pārskatīšana	Vidēji liels atbalsts	Ierobežots potenciāls uzlabot tirgus darbību īstermiņā, taču paredzama pozitīva ietekme vidējā termiņā un ilgtermiņā.
d) ES ETS darbības jomas paplašināšana, tajā ietverot arī citas nozares	Ierobežots atbalsts (attiecībā uz 3. posmu)	Ierobežots potenciāls uzlabot tirgus darbību īstermiņā. Jāveic administratīvo problēmu novērtēšana, un jāizpēta potenciāls uzlabot tirgus darbību no 4. posma. Taču ir iespējami citi ieguvumi, piemēram, tehnoloģiju ziņā neitrāli stimuli visās nozarēs.
e) Piekļuves starptautiskajiem kredītiem ierobežošana	Ierobežots atbalsts (attiecībā uz 3. posmu)	Ļoti ierobežots potenciāls pietiekamā mērā uzlabot tirgus darbību īstermiņā. Nodoto starptautisko kredītu kopējais apjoms jau veido vairāk nekā divas trešdaļas no apjoma, ko atļauts izmantot līdz 2020. gadam.
f) Diskrecionāri cenu pārvaldības mehānismi	Ļoti ierobežots atbalsts uz cenu vērstam mehānismam	Nav novērtējuma fokusā. ES ETS ir instruments, kura pamatā ir apjoms, nevis cena.
Papildu variants	Vidēji liels atbalsts mehānismam, kurā galvenais instruments tirgus nelīdzsvarotības novēršanā ir (izsolāmo)	Potenciāls uzlabot tirgus darbību īstermiņā. Paredzams, ka noderīgākais un vienkāršākais mehānisms būtu kvotu rezerve.

	kvotu piedāvājums	
--	-------------------	--

Tādēļ šis novērtējums ir galvenokārt velēts trim variantiem un vairākiem apakšvariantiem, ko reālistiski varētu īstenot, atjaunojot ES *ETS* pareizu darbību jau īstermiņā.

- 1. variants. Daļas kvotu norakstīšana 3. posmā.
- 2. variants. Elastīgāks izolāmo kvotu piedāvājums ar tirgus stabilitātes rezerves palīdzību (papildu variants, kura pamatā ir versija par Oglekļa tirgus ziņojumā izvirzīto variantu — diskrecionārajiem cenu pārvaldības mehānismiem).
- 3. variants. Tirgus stabilitātes rezerve kombinācijā ar daļas kvotu norakstīšanu 3. posmā.

3.1. Apakšvarianti, kas paredz kvotu galīgu norakstīšanu

Šajā novērtējumā, ņemot vērā pašreizējo pārpalikumu un tā paredzamo attīstību, ir pieņemts lielāks norakstīto kvotu maksimālais apjoms — 1 400 miljoni kvotu.

Protams, norakstīto kvotu apjoms varētu būt arī citāds. Jūtīguma analīzes ietvaros ir novērtēts vēl viens apakšvariants, kurā ir pieņemts mazāks maksimālais apjoms — 500 miljoni kvotu (1.b variants).

3.2. Apakšvarianti, kas paredz izveidot tirgus stabilitātes rezervi

Tirgus stabilitātes rezerves darbības mehānisms principā būtu šāds:

- kvotas tiktu pievienotas rezervei, tās atskaitot no nākotnē izolāmajiem apjomiem, ar mērķi mazināt tirgus nelīdzsvarotību, ko rada liels pagaidu pārpalikums ES *ETS*;
- kvotas tiktu atbrīvotas no rezerves un pieskaitītas nākotnē izolāmajiem apjomiem ar mērķi mazināt tirgus nelīdzsvarotību, ko rada liels pagaidu deficīts ES *ETS*.

Tirgus stabilitātes rezerve, kuras darbību kontrolētu noteikumi, mainītu tikai kvotu izolācijas laika grafiku. Tā neietekmētu bezmaksas kvotu piešķiršanas apmēru vai laiku. Turklāt tā būtu neitrāla attiecībā uz emisiju maksimālo apjomu un nenovestu pie vides mērķu vēriena izmaiņām.

Pamatojoties uz dažādo plānojuma aspektu priekšnovērtējumu, ir novērtēts, kā tirgus nelīdzsvarotību ietekmētu vairāki apakšvarianti, izskatot faktorus, kuri izšķir, kādos gadījumos rezervē tiks ieskaitītas vai no tās tiks atbrīvotas kvotas (priekšnosacījumus), un korekcijas apmēru. Būtu iespējamas arī citas elementu kombinācijas.

2. tabula. Apakšvarianti, kas paredz izveidot tirgus stabilitātes rezervi

Apraksts	Variant s	Priekšnosacījums	Korekcijas apmērs
Relatīvos lielumos izteikta šaura amplitūda un neierobežota korekcija	2.a	Kopējais pārpalikuma apjoms ir ārpus 40–50 % no emisiju maksimālā apjoma	Attālums līdz amplitūdai / neierobežots apmērs
Relatīvos lielumos izteikta šaura	2.b	Kopējais pārpalikuma apjoms ir ārpus 40–50 % no emisiju maksimālā apjoma	Maksimālais apmērs — 100 miljoni

amplitūda un ierobežota korekcija			kvotu
Absolūtos lielumos izteikta plaša amplitūda un neierobežota korekcija	2.c	Kopējais pārpalikuma apjoms ir ārpus 400–1 000 miljoniem kvotu	Attālums līdz amplitūdai / neierobežots apmērs
Absolūtos lielumos izteikta plaša amplitūda un ierobežota korekcija	2.d	Kopējais pārpalikuma apjoms ir ārpus 400–1 000 miljoniem kvotu	10 % no kopējā pārpalikuma / pārpalikuma daļa 100 miljonu kvotu apmērā
Izmaiņas gada laikā un neierobežota korekcija	2.e	Pārpalikuma izmaiņas gada laikā > 100 miljoniem kvotu	Neierobežots apmērs / pārpalikuma izmaiņas virs 100 miljoniem kvotu
Izmaiņas gada laikā un ierobežota korekcija	2.f	Pārpalikuma izmaiņas gada laikā > 100 miljoniem kvotu	50 % no pārpalikuma izmaiņām virs 100 miljoniem kvotu
IKP	2.g	IKP pieauguma prognoze ārpus 2–3 %	Pārpalikuma daļa 200 miljonu kvotu apmērā

Vairums apakšvariantu veltīti priekšnosacījumiem, kas saistīti ar pārpalikumu. Šiem apakšvariantiem ir svarīga priekšrocība — tajos tiek ņemta vērā komplementāru rīcībpolitiku ietekme, piemēram, atjaunojamo energoresursu un energoefektivitātes pasākumu ietekme. Ņemot vērā ieinteresēto personu viedokļus, ka ir svarīgi, lai ES *ETS* arī turpmāk būtu uz apjomu balstīts instruments, kurā oglekļa cenas signālu nevis nosaka politikas veidotāji, bet gan atklāj tirgus, šā novērtējuma uzmanības centrā nav priekšnosacījumi, kuru pamatā ir cena.

Pirmajā apakšvariantu kopā uzmanība veltīta galvenokārt priekšnosacījumiem, kuru pamatā ir pārpalikuma apjoms (2.a–2.f) — vai nu kopējais pārpalikuma apjoms, vai pārpalikuma izmaiņas. Šāda mehānisma mērķis būtu panākt, lai pārpalikums pastāvīgi būtu iepriekš noteiktā mērķdiapazonā (amplitūdā). Tā kā viedokļi par priekšnosacījumu optimālajām vērtībām vēl nav pilnīgi skaidri, dažādi pārpalikuma amplitūdas līmeņi ir izraudzīti tā, lai jutīguma analīzē varētu novērtēt dažādu amplitūdas līmeņu un lielumu ietekmi. Kopumā ir novērtētas divas iespējas — vienā ir paredzēti pasākumi, kuru mērķis ir novērst lielas izmaiņas izolāmo kvotu piedāvājumā (vai nu korekcijas ierobežojuma veidā, vai ar korekciju, kas izteikta procentuāli no kopējā pārpalikuma), un otrā korekcijām nav ierobežojumu.

Vienā variantā rezervei paredzēts priekšnosacījums, kura pamatā ir ārējs rādītājs, konkrētāk, IKP pieauguma prognozes, kas tiek publicētas Eiropas ekonomikas prognožu rudens izdevumā. Tā kā amplitūda nav tieši izteikta emisijas kvotās, uz ārēju rādītāju balstītu priekšnosacījumu gadījumā katrā ziņā arī jānosaka, kāds kvotu apjoms jāieskaita rezervē vai jāatbrīvo no tās. Tā kā ir grūti IKP pieauguma vienību precīzi pārrēķināt kvotu skaitā, tad uz

ārējo rādītāju balstīto priekšnosacījumu novērtē tikai kombinācijā ar iepriekšnoteiktu korekcijas apmēru — korekciju 200 miljonu kvotu apmērā.

3.3. Apakšvarianti, kas paredz gan tirgus stabilitātes rezerves izveidi, gan kvotu galīgu norakstīšanu

Lai atvieglotu salīdzināšanu, galīgi norakstāmo kvotu apjomam izmanto tādu pašu kvotu apjomu, kāds paredzēts 1.b variantā, — 500 miljonus kvotu. Tirgus stabilitātes rezerves plānojuma pamatā ir centrālais(-ie) variants(-i), kas izriet no dažādo tirgus stabilitātes rezerves apakšvariantu priekšnovērtējuma, respektīvi, variants, kurā nav absolūtos lielumos izteiktas plašas amplitūdas un kurā ikgadējās korekcijas ietvaros rezervē ieskaitāmo kvotu apmērs ir noteikts kā daļa no kopējā pārpalikuma.

4. IETEKMES ANALĪZE

4.1. Tirgus līdzsvars

Ir novērtēts, vai kvotu galīgās norakstīšanas un tirgus stabilitātes rezerves varianti risinātu aktuālo problēmu — lielo tirgus nelīdzsvarotību. Tirgus stabilitātes rezerves gadījumā, izmantojot 2. posma (2008–2012) datus, ir arī novērtēts, vai dažādie varianti būtu novērsuši problēmu, ja būtu īstenoti jau 2. posmā.

Kvotu galīga norakstīšana

- Paredzams, ka liela kvotu apjoma galīga norakstīšana (1.a variants) mazinātu tirgus nelīdzsvarotību jau sākumā, pārpalikumam neatgriežoties vēlāk 3. posmā. Šķiet, ka tas labāk atbilst mērķim panākt intertemporālo efektivitāti nekā pamatscenārijs — 0. variants.
- Galīgi norakstāma kvotu apjoma samazināšana līdz 500 miljoniem kvotu (1.b variants) attiecīgi samazinātu pasākuma stabilizējošo ietekmi, un pārpalikums atgrieztos vēlāk 3. posmā; intertemporālās efektivitātes uzlabojums būtu mazāks nekā liela kvotu apjoma galīgas norakstīšanas gadījumā.

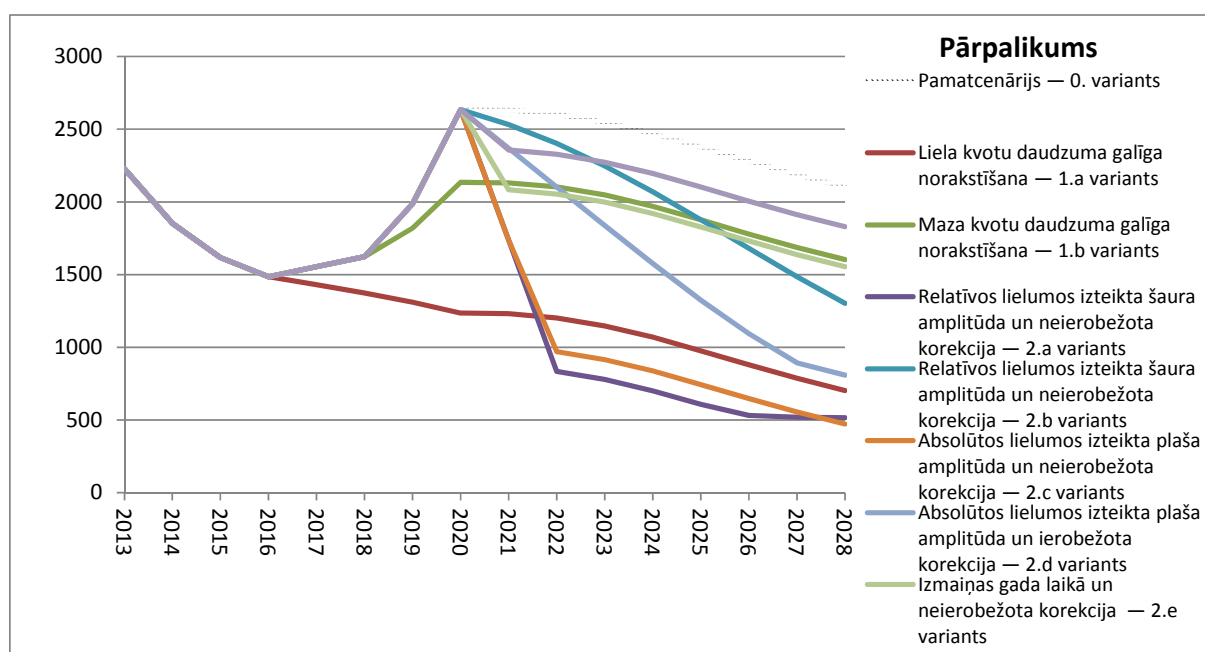
Tirgus stabilitātes rezerve

- Dažādiem apakšvariantiem atšķirīgā mērā piemīt spēja novērst liela pārpalikuma uzkrāšanos un to samazināt, kad tas jau uzkrājies (sk. 2. diagrammu). Daži apakšvarianti būtu problēmu novērsuši lielākā, citi — mazākā mērā. Tomēr paredzams, ka visi apakšvarianti šo problēmu atrisinātu, lai arī ne vienlīdz ātri.
- Priekšnosacījumi, kuru pamatā ir pārpalikums, efektīvāk nekā uz IKP balstītie priekšnosacījumi aptver ne vien pieprasījuma svārstības makroekonomisku pārmaiņu ietekmē, bet arī svārstības, ko rada citi faktori, kuri var ietekmēt pieprasījumu, piemēram, komplementāras rīcībpolitikas. Tie arī labāk aptver tādus piedāvājuma puses faktorus kā starptautisko kredītu pieplūdumu.
- Attiecībā uz dažādajiem priekšnosacījumiem, kuru pamatā ir pārpalikums, paredzams, ka, ja tirgus līdzsvaru jau uzlabojusi atlikšana, tad tie priekšnosacījumi, kuru pamatā ir kopējais pārpalikums, sniegs labākus rezultātus nekā tie, kuru pamatā ir pārpalikuma izmaiņas gada laikā. Lai gan priekšnosacījumi, kuru pamatā ir pārpalikuma izmaiņas, var efektīvāk novērst tirgus nelīdzsvarotības rašanos, tie nerada lielāku pārpalikuma samazinājumu, ja tirgus vairs nav līdzsvarā.
- Uz pārpalikumu balstītie priekšnosacījumi, kuriem amplitūda izteikta absolūtos lielumos, ir vērtējami augstāk to vienkāršības dēļ. Turklāt, salīdzinošos lielumos izteikta amplitūda, kas pakāpeniski samazinās līdz ar maksimālā emisiju apjoma

samazināšanos, varētu sniegt sliktus rezultātus, ja palielinātos riska ierobežošanas vajadzības.

- Paredzams, ka plašāka amplitūda samazinātu korekciju apmēru un biežumu, kā arī samazinātu izolāmo kvotu apjomu svārstības. Šaurāka amplitūda turpretim varētu palielināt intervences gadījumu skaitu, turklāt abos virzienos, proti, korekcijās kvotas nereti tiktu ieskaitītas tirgus stabilitātes rezervē, bet drīz pēc tam no tās atbrīvotas.
- Ierobežotas korekcijas — korekcijas ar konkrētu korekcijas apmēra ierobežojumu vai korekcijas, kas izteiktas kā konkrēta procentuālā daļa no kopējā pārpalikuma, — ir augstāk vērtējamas paredzamības aspektā. Tās arī sniedz lielāku pastāvību izolāmo kvotu apjoma ziņā un rada tikai pakāpeniskas pārpalikuma un tirgus stabilitātes rezerves izmaiņas. Neierobežotas korekcijas savukārt vērtējamas augstāk elastīguma aspektā — tās ļauj reaģēt uz lielām un straujām tirgus līdzsvara svārstībām un parasti ātrāk atjauno tirgus līdzsvaru. Tomēr situācijās, kad ir liels pārpalikums, kāds tirgū arī paredzams līdz 3. posma beigām, tirgū to iespējams vairākus gadus var vispār neparādīties izolāmās kvotas.

2. diagramma. Pārpalikuma attīstība dažādu galīgas norakstīšanas un tirgus stabilitātes rezerves apakšvariantu ietekmē, ja tos īstenotu 4. posmā

Lai atvieglotu salīdzināšanu, turpmākai analīzei netiek virzīti visi tirgus stabilitātes rezerves varianti. Ņemot vērā dažādu kritēriju kombināciju, ir ierosināts turpmākai izvērtēšanai virzīt 2.d variantu (ar priekšnosacījumiem, kuru pamatā ir apjoms, ar plašu, absolūtos lielumos izteiktu pārpalikuma diapazonu no 400 līdz 1 000 miljoniem kvotu un ikgadēju korekciju, kuras ietvaros rezervē ieskaita 10 % no kopējā pārpalikuma) kā centrālo tirgus stabilitātes rezerves variantu; jānovērtē šā varianta ietekme uz aspektiem, kas nav saistīti ar tirgus līdzsvaru, un tas jāsalīdzina ar kvotu galīgās norakstīšanas variantiem. Būtiska šā varianta priekšrocība ir vienkāršība. Lai gan tas pilnībā neatrisinātu tirgus nelīdzsvarotības problēmu 3. posmā, tā pozitīvā ietekme sāktu izpausties 4. posma sākumā.

Šis apakšvariants arī veido tirgus stabilitātes rezerves daļu variantā, kurā **apvienota tirgus stabilitātes rezerve izveide un kvotu galīga norakstīšana.**

- Lai gan šis variants ietvertu pārpalikuma atgriešanos 3. posma beigās, pārpalikums tomēr būtu mazāks salīdzinājumā ar pamatscenāriju (0. variantu). Tas arī turpinātu

pakāpeniski samazināt pārpalikumu 4. posmā. Šķiet, ka tas labāk atbilst mērķim panākt intertemporālo efektivitāti nekā pamatscenārijs — 0. variants.

4.2. Iespējamā ietekme uz oglekļa cenas veidošanos

Ja neveiktu atlikšanu un strukturālos pasākumus, paredzams, ka oglekļa cena atsaucēs scenārijā, kas izmantots ietekmes novērtējumā par klimata un enerģētikas politikas satvaru 2030. gadam, būtu EUR 5 2015. gadā un EUR 10 2020. gadā, savukārt kvotu pārpalikums saskaņā ar prognozēm turpinātu pieaugt līdz vairāk nekā 2,5 miljardiem kvotu 2020. gadā un tikai pakāpeniski pēc tam samazinātos. Ja 3. posmā veiktu 900 miljonu kvotu atlikšanu (pamatscenārijs — 0. variants), cenām principā nevajadzētu ievērojami pārsniegt šīs prognozes, ja attiecīgajā periodā atlikušais pārpalikums būs pietiekami liels.

Liela kvotu apjoma norakstīšanas (1.a variants) ietekme uz oglekļa cenu būtu vismaz līdzīga izsolišanas atlikšanai 3. posma pirmajos gados, taču nedraudētu cenas atkārtota samazināšanās no 2019. gada. Ja kvotu galīga norakstīšana samazinātu prognozēto pārpalikumu tikai ierobežotā mērā — par 500 miljoniem kvotu (1.b variants) —, paredzams, ka arī ietekme uz cenām attiecīgi būtu ierobežota.

Cenas var palielināties, palielinoties tirgus stabilitātes rezervei. Kad tā būtu izveidota un tirgus būtu līdzsvarotāks, cenu attīstību, visticamāk, spēcīgāk stimulētu vidēja termiņa un ilgtermiņa maksimālā emisiju apjoma samazināšanās. Kad kvotas no rezerves atbrīvo, cenas relatīvā izteiksmē var kristies. Tas nozīmē, ka rezerve, kuras ietekmē pārpalikums saruktu līdz līmenim, kas sekmē pareizu oglekļa tirgus darbību, veicinātu pakāpenisku pāreju uz zemāku emisiju līmeni — arī tad, ja ES *ETS* 2030. gada satvara kontekstā būtu noteikti vērienīgāki mērķi. Paredzams, ka tādējādi samazinātos risks, ka mazoglekļa investīcijas īstermiņā nebūs pietiekamas, kas savukārt palielina izmaksas vidējā termiņā un ilgtermiņā. Tomēr vairāku iemeslu dēļ nevar sīki novērtēt, kādu ietekmi uz cenu ik gadu atstās tirgus stabilitātes rezerve⁵.

Paredzams, ka cenas relatīvā izteiksmē palielinātos 3. posmā beigās, jo tirgus stabilitātes rezerves ietekmi pastiprinātu 500 miljonu kvotu galīga norakstīšana. Tāpēc ir paredzams, ka šis variants būtu efektīvāks nekā tāda paša kvotu apjoma galīga norakstīšana vien (1.b variants). Tam, visticamāk, arī būtu lielāka ietekme nekā tikai līdzīgas tirgus stabilitātes rezerves izveidei vien (piemēram, 2.d variants). Tomēr šis variants tik un tā būtu saistīts ar pārpalikuma ierobežotu atgriešanos 3. posma beigās, līdz ar to tam būtu mazāka ietekme uz cenu nekā liela kvotu apjoma galīgai norakstīšanai (1.a variants).

4.3. Ietekme uz konkurētspēju

ES *ETS* nestiprināšana īstermiņā ietekmētu ES konkurētspēju ilgtermiņā. Nereprezentatīvi vājšais oglekļa cenas signāls, ko pēdējā laikā raidījusi ES *ETS* un kas varētu palikt diezgan vājš vēl krietni 4. posmā, negatīvi ietekmētu investīcijas mazoglekļa tehnoloģijās un inovāciju šajā jomā. Tas izraisītu arī ES enerģētikas un klimata politikas sairšanu un aizvien lielāku iekšējā tirgus sadrumstalotību. Jo spēcīgāks ir oglekļa cenas signāls īstermiņā, jo mazākas būtu šīs negatīvās sekas.

Attiecībā uz potenciālajām tiešajām īstermiņa izmaksām, kas varētu rasties energoietilpīgajām nozarēm, kuras uzskata par pakļautām oglekļa emisiju pārvirzes riskam, ir jānorāda, ka verificētie emisiju dati par 2. posmu apkopojumā liecina, ka bezmaksas kvotu pārpalikums attiecībā pret rūpniecības nozari (izņemot elektroenerģijas nozari) ziņotajām emisijām

⁵ Papildu informācijai sk. ietekmes novērtējuma 4.1.nodaļu par izsolišanas atlikšanu: http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/cap/auctioning/docs/swd_2012_xx2_en.pdf.

pārsniedz 34 % vai aptuveni 895 miljonus kvotu⁶. Tā ir aplēse par visu rūpniecību kopumā; protams, dažādu nozaru un iekārtu rādītāji potenciāli var atšķirties. Ir paredzams, ka, ja emisijas 3. posmā līdzināsies emisijām jebkurā 2. posma gadā, izņemot 2008. gadu, arī turpmāka kvotu bezmaksas piešķiršana radīs pārpalikumu 3. posmā, ņemot vērā esošo pārpalikumu no 2. posma.

Ja emisiju apjoms līdzinātos 2005. vai 2008. gada emisiju apjomam, tad turpmāka kvotu bezmaksas piešķiršana papildus esošajam pārpalikumam nebūtu pietiekama, lai segtu visas rūpniecības nozares vajadzības, un tas daļēji būtu jāsedz, tirgū iegādājoties papildu kvotas. Šajā gadījumā rūpniecība 3. posmā varētu piedzīvot kvotu iegādes izmaksu pieaugumu strukturāla pasākuma dēļ.

Attiecībā uz iespējamiem elektroenerģijas izmaksu īstermiņa palielinājumiem ES *ETS* dēļ (netiešās izmaksas) oglekļa cenas palielināšanās par EUR 1 katrreiz vidēji radītu 0,8 % palielinājumu salīdzinājumā ar pašreizējām cenām rūpniecības nozarē⁷. Šajos skaitļos nav ņemta vērā paredzami mazāka izmaksu pārnese tajās dalībvalstīs, kuras piemēro atkāpi, kas ļauj piešķirt pagaidu bezmaksas kvotas elektroenerģijas ražošanas modernizācijai, vai tas, ka stabilas oglekļa cenas dēļ aizvien samazinās tādu iekārtu nozīme elektroenerģijas cenu noteikšanā, kurās izmanto fosilo kurināmo.

4.4. Sociālā ietekme

Oglekļa cenas palielināšanās par EUR 1 vidēji varētu radīt 0,5 % pieaugumu salīdzinājumā ar pašreizējām cenām, ko maksā mājsaimniecības⁸. Dekarbonizācijas politika arī samazina PM_{2,5}, SO₂ un NO_x emisijas. Oglekļa tirgus, kas raida stabilāku oglekļa cenas signālu, var pozitīvi ietekmēt veselību, īstermiņā uzlabojot gaisa kvalitāti —veicinot pāreju no akmeņoglēm uz gāzi—, bet vidējā termiņā un ilgtermiņā atturot finansējuma sniegšanu jaunām akmeņogļu iekārtām. Ieņēmumi no izsolēm varētu palielināties, un tos var izmantot, lai mazinātu nelabvēlīgo sociālo ietekmi. 2030. gada satvara ietekmes novērtējums liecina, ka, ja izmantotu izsoles ieņēmumus un ja oglekļa cenas noteikšanu paplašinātu, tajā ietverot visas nozares, dekarbonizācijas politika līdz 2030. gadam varētu radīt nodarbinātības pieaugumu 0,2 % apmērā jeb 430 000 neto darbvieta. Jo lielāka būs ietekme uz oglekļa cenas signālu, jo lielāka ir paredzamā ietekme.

4.5. Ietekme uz vidi

ES *ETS* ietekme uz vidi, ko izsaka kā emisijas ES *ETS* aptvertajās nozarēs konkrētā laikposmā, nosaka maksimālais emisiju apjoms. Tā kā varianti, kas paredz kvotu galīgu norakstīšanu (1.a, 1.b, 3.a un 3.b) nozīmētu 3. posma maksimālā emisiju apjoma izmaiņas, to ietekme uz emisiju samazinājumu ir lielāka nekā tirgus stabilitātes rezerves variantu ietekme.

⁶ Iespējams, ka rūpniecības nozare daļu šā pārpalikuma jau ir pārdevusi, un tādā gadījumā rūpniecība nevis šīs kvotas zaudētu, bet gan iegūtu naudas veidā. Dati aptver visas stacionārās iekārtas, par kurām ziņots Eiropas Savienības darījumu žurnālā (*EUTL*) un kuru darbības kods nav "sadedzināšana".

⁷ 0,4 %–1,7 % dalībvalstu līmenī. Saskaņā ar ES dalībvalstīs konstatēto palielinājumu vidējo aritmētisko rādītāju, nevis vidējo svērto rādītāju.

⁸ 0,2 %–1,3 % dalībvalstu līmenī. Saskaņā ar ES dalībvalstīs konstatēto palielinājumu vidējo aritmētisko rādītāju, nevis vidējo svērto rādītāju.